

አገልግሎት አንጻር እነዚህ የተለያዩ የሥራ ማከናወኛ ቁሳቁሶች በአገልግሎት ብዛት ከጥቅም ውጭ ሊሆኑ እንደሚችሉ የሚታመን ነው። ዕቃዎቹ በአገልግሎት መስጠት ምክንያት ሊኖሩ እንደሚችሉ ከታመነ አመልካች ከመ/ቤቱ በጠረታ በሚገለጹ ጊዜ ሊያስረክቧቸው የማይችሉ ሲሆን የዕቃዎቹ የዋጋ ግምት እንዲከፈል መጠየቅ የሚቻለው በአገልግሎት መስጠት ምክንያት ከጥቅም ውጭ የማይሆኑ ከሆነ ነው።

ስለሆነም ዕቃዎቹን በዓይነት ማስረክብ ካልተቻለ የዋጋ ግምታቸውን መጠየቅ የማይቻል ሲሆን በዚህ ሁኔታ ክስ አቅርቦ የዋጋ ግምት እንዲከፈል መጠየቅ የክስ ምክንያቱ ቀሪ በሆነ ነገር ላይ ክስ እንደመመስረት የሚቆጠር በመሆኑ የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤትና የፌ/ከ/ፍ/ቤት የዕቃዎቹን የዋጋ ግምት አመልካች ለተጠሪ እንዲከፍሉ በማለት የሰጡት ውሳኔ በአግባቡ ሆኖ አልተገኘም።

ው ሣ ኔ

1. የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በመ.ቁ. 04061 ነሐሴ 12 ቀን 1995 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ እንደዚሁም የፌ/ከ/ፍ/ቤት በመ.ቁ. 26394 ጥር 5 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በፍ.ብ.ሕ.ሥ.ሥ.ቁ. 348(1) መሠረት ተሸሯል። ይፃፍ።
2. ተጠሪ በአመልካች ላይ ያቀረበው ክስ የክስ ምክንያቱ ቀሪ በሆነ ነገር ላይ ስለሆነ አመልካች በክስ የተጠየቀውን ገንዘብ ሊከፍሉ አይገባም ተብሎ ተወስኗል።
3. ግራ ቀኙ ወጭና ኪሣራ ይቻቻሉ።
4. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ.ወ

የሰ/መ/ቁ. 24111

የካቲት 11 ቀን 2000 ዓ.ም.

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

አብዱልቃድር መሐመድ

ሐጎስ ወልዱ

ሒሩት መለሠ

ታፈሰ ይርጋ

አመልካች፡- የቂርቆስ ክ/ከተማ የመሬት አስተዳደር ባለሥልጣን ነ/ፈ.ጅ ደረጃ ያኪ ቀረቡ።

ተጠሪ፡- ወ/ሮ የዕለተ ወርቅ ገ/አብ ቀረቡ።

መዝገቡ ተመርምሮ ቀጥሎ የተመለከተው ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

በዚህ ጉዳይ ለቀረበው የሰበር አቤቱታ ምክንያት የሆነው ክስ የቀረበበትን ቤት አመልካች ለተጠሪ ሊያስረክብ ይገባል በማለት የበታች ፍ/ቤቶች ውሳኔ በመስጠታቸው ነው።

የጉዳዩ አመጣጥም ባጭሩ ሲታይ ተጠሪ በአመልካች ላይ በፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ባቀረቡት ክስ በወረዳ 20 ቀበሌ 29 ክልል የቤት ቁጥር 396 — 401 የሆኑትን ቤቶች መሥራቱ ተረጋግጦ የቤት ባለቤትነት ደብተር በተጠሪ ተሰጥቶኛል። ሆኖም ተጠሪ ሌላ ቤት ሳይኖረኝ አለሽ በማለት የተሰጠኝ ደብተር የተሰረዘ መሆኑን በማስታወቅ እንዲመለስለት ጠይቋል። ስለሆነም ተጠሪ አስቀድሞ በአግባቡ ተሰጥቶኝ የነበረውን የባለቤትነት መታወቂያ ደብተር ከሕግ ውጭ እንዲሰረዝ ውሳኔ የሰጠ ስለሆነ ይህ ውሳኔ ይሰረዝልኝ በማለት ጠይቀዋል።

በከሣሽ በኩል የቀረበው ክስና ማስረጃ ለተተኪው የአሁን አመልካች የቂርቆስ ክ/ከተማ የመሬት አስተዳደር ባለሥልጣን ደርሶ መልስ እንዲሰጥበት ትዕዛዝ ተሰጥቶ መጥሪያው ለተተኪ በአግባቡ መድረሱ ተረጋግጦ ተከሣሽ በሌለበት ጉዳይ እንዲታይ ትዕዛዝ መሰጠቱን መዝገቡ ያስረዳል። ከዚህ በኋላም

የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ተጠሪ የአመልካችን የቤት ባለቤትነት ማረጋገጫ ደብተር መሠረዙን በማስታወቅ የፃፈው ደብዳቤ ሕጋዊ ነው? ወይንስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ መስርቶ መዘገቡን መርምሯል።

በዚህም መሠረት ተጠሪ በ1985 ዓ.ም. የቤት ባለቤትነት ደብተር ለአመልካች ከሰጠ በኋላ ለመሰረዝ የሚችለው ሕጋዊ ምክንያት ካለውና ለመሰረዝም ሥልጣኑ የሚፈቅድለት ከሆነ ብቻ ሲሆን ተጠሪ ግን ለአመልካች የተሰጠው የባለቤትነት ደብተር በአግባቡ የተሰረዘ ስለመሆኑ ቀርቦ ካለማስረዳቱም በላይ በተጠሪ በኩል በአስረጃጂነት የቀረበውን ሰነድ ፍ/ቤቱ እንደተመለከተው አመልካች ለተጠሪ የተሰጠውን የቤት ባለቤትነት ደብተር የሰረዘው ተጠሪ በወረዳ 1 ቀበሌ 04 ክልል የሚገኝ ሌላ ቤት ባለቤት የነበሩና ቤቱን የሸጡ ስለሆነ ደብተሩ በማጭበርበር የተሰጠ ስለሆነ ነው በሚል ምክንያት ቢሆንም ይህን አባባሉን ፍ/ቤት ቀርቦ ያላስረዳ ስለሆነ ለተጠሪ የተሰጠው የቤት ባለቤትነት ደብተር መሠረዙን በማስታወቅ አመልካች የፃፈው ደብዳቤ ሕገወጥ ስለሆነ ውድቅ ነው በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

ጉዳዩን በይግባኝ የተመለከተውም የፌ/ክ/ፍ/ቤት ይግባኙ መ/ሰጭን አያስቀርብም በማለት በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 337 መሠረት ሰርዟል።

ይህ ችሎትም የቀረበውን የሰበር አቤቱታ መርምሮ በበታች ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ አግባብነቱ ለሰበር ችሎት ቀርቦ ተጣርቶ ሊወሰን የሚገባው መሆኑን በማመኑ ተጠሪን በመጥራት ግራ ቀኙን አክራክሯል።

በአጠቃላይ የክርክሩ ይዘት ከላይ የተመለከተው ሲሆን የሰበር ክርክሩም እንደሚከተለው ተመርምሯል።

ተጠሪ በአመልካች ላይ ክስ የመሠረቱት ከላይ እንደተመለከተው የተሰጠኝን የቤት ባለቤትነት ደብተር የሰረዘው ከሕግ ውጭ ስለሆነ ውሳኔው ሊሰረዝ ይገባል በማለት ነው። ክሱ የቀረበለትም የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት የፍ/ቤቱ መጥሪያ ለተከላከለ በአግባቡ መድረሱ የተረጋገጠ ስለሆነ ጉዳዩ በሌለበት ይታያል በማለት ትዕዛዝ ሰጥቶ ተጠሪ በሌለበት ጉዳዩን ተመልክቶ ውሳኔ ሰጥቷል።

የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት የሥር ተከሣሽ የአሁን አመልካች በሌለበት የቀረበውን አቤቱታ መርምሮ የሰጠው ውሳኔ አግባብነቱ ከመመርመሩ በፊት ቀድሞውንም ቢሆን ለተጠሪ የተላከው መጥሪያ በአግባቡ የደረሰው ስለመሆኑ በመረጋገጡ ክርክሩ ተከሣሽ በሌለበት እንዲታይ ትዕዛዝ መስጠቱ አግባብነት የነበረው ስለመሆኑ በቅድሚያ ሊመረመር የሚገባው ሆኖ ተገኝቷል።

በዚህም መሠረት ይህ ችሎት በመ/ቁ. 15835 በሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 70/ሀ/ መሠረት አንድ ተከሣሽ ክስ እንዲወጣ /Ex. parte/ የሚደረገው የተከሣሹን መልስ ለመቀበል ቀጠሮ በተያዘበት ቀን ሳይቀርብ በመቅረቱ ሳይሆን ጉዳዩን ለመስማት ቀጠሮ በተያዘበት ቀን ሳይቀርብ የቀረ እንደሆነ በመዘርዘር ሰፊ ያለ የሕግ ትርጉም ሠጥቶታል።

በተያዘውም ጉዳይ የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ተከሣሽን ከክርክሩ ያስወጣው ጉዳዩን ለመስማት ቀጠሮ በተያዘበት ቀን ሳይቀርብ በመቅረቱ ሳይሆን መልሱን ለመቀበል በተቀጠረበት ቀን ባለመቅረቡ ነው።

የተከላከሉት መልስ ለመቀበል ቀጠሮ በተያዘበት ዕለት ተከሣሽ ሳይቀርብ ቢቀር ፍ/ቤቱ መስጠት የማገባውን ትዕዛዝ በተመለከተም ጉዳዩ መታየት የሚገባው በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁጥር 195 ላይ እንደተመለከተው በተወሰነ የጊዜ ገደብ መከናወን ያለበት ድርጊት በዚህ የተወሰነ ጊዜ ካልተከናወነ ዋጋ እንደሌለው የተደነገገ በመሆኑ በዚህ መሠረት ተከላከሉት መልሱን ይዞ እንዲቀርብ በተያዘው ቀጠሮ ሳይቀርብ ቢቀር መልስ የማቅረብ መብቱን ከሚያጣ በስተቀር ከዚህ አልፎ በአጠቃላይ ከክርክሩ ውጭ በመሆን በቀጣዩ የክርክር ሂደት የመሳተፍ መብቱን ሊያጣ የሚችል አይሆንም።

ስለሆነም የተከሣሽን መልስ ለመቀበል ቀጠሮ በተያዘበት ዕለት ተከሣሽ ባለመቅረቡ የፌ.ዴ.ራል የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ተከሣሽን በአጠቃላይ ከክርክሩ ማስወጣቱ የፌ/ክ/ፍ/ቤትም ይህንኑ ስህተት ሳያርም መቅረቱ የሕግ ስህተት ሆኖ ተገኝቷል።

ው ሣ ኔ

1. የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 00008 በግንቦት 26 ቀን 1997 ዓ.ም. የሰጠው ውሣኔ እንደዚሁም የፌ/ክ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 41015 በየካቲት 13 ቀን 1998 ዓ.ም. የሰጠው ትዕዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመባቸው ስለሆኑ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸረዋል።
2. አመልካች በፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ክርክር ውጭ እንዲሆን የተደረገው ያለአግባብ ስለሆነ ወደ ክርክር እንዲገባ ተደርጎ ጉዳዩ እንዲታይ ለፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ተመልሷል።
3. ግራ ቀኝ ወጭና ኪሣራ ይቻቻሉ።
4. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ

የሰበር መ/ቁ. 24627

ሚያዝያ 30 ቀን 2000 ዓ.ም.

ዳኞች:- ዓብዱልቃድር መሐመድ
 መስፍን ዕቁበዮናስ
 ሂሩት መለስ
 ታፈሰ ይርጋ
 መድሕን ኪርስ

አመልካች:- ዶ/ር ቤተልሄም ታደሰ - ጠበቃ አሥራት አርአያ
ተጠሪ:- የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ - ነ/ፈጅ ሚካኤል ጌታቸው
 መዝገቡ ተመርመሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ይህ ክርክር የጀመረው በፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ሲሆን የአሁኗ አመልካች ከሣሽ ነበሩ። አመልካቿ በአሁኑ ተጠሪ ላይ በነሐሴ 23 ቀን 1995 ዓ.ም ጽፈው ባቀረቡት ክስ፣ ተጠሪው ከአባቴ በውርስ የተላለፈልኝን በወረዳ 4 ቀበሌ 50 የቤት ቁ. 683 የሚገኘውን ቤት ውጭ አገር ለትምህርት በሄድኩበት ወቅት በአደራ አስተላልፊነት ስመለስ ቤቱን ሊያስረክበኝ ፈቃደኛ አልሆነም ስለዚህ ተጠሪው ቤቱን እንዲያስረክብ ያለአግባብ ያገኘውን ጥቅም እንዲመልስ ሲሉ ዳኝነት ጠይቀዋል።

ተጠሪው /የሥር ተከሣሽ/ ቀርቦ በሰጠው መልስ የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያዎቹን ያቀረበ ሲሆን እነርሱም፣ በዚህ ጉዳይ ስልጣን ያለው ፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ ነው፣ ኤጀንሲው ከዚህ ቀደም በዚህ ጉዳይ ውሣኔ የሰጠ በመሆኑ በፍ/ቤት ድጋሚ ሊታይ አይገባም፣ ቤቱ ከ1967 ዓ.ም ጀምሮ በተጠሪ እጅ ስለሚገኝ ክሱ በይርጋ ቀሪ ይሆናል የሚሉ መቃወሚያዎች አቅርበዋል።

ፍ/ቤቱም መቃወሚያዎቹን መርምሮ ሐምሌ 6 ቀን 1996 ዓ.ም. በሰጠው ብይን፣ በዚህ ጉዳይ ፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ ሥራ አመራር ቦርድ